Geçiş Dönemi Eserleri — Deneme

Akıllı Soru · 05.11.2026 · 10 soru

1. “Hakikatlerin Eşiği” anlamına gelen ve Türklerin İslamiyet etkisindeki ilk dönem ürünleri arasında yer alan eseri yazan sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yusuf Has Hacib

B) Edip Ahmet Yükneki

C) Kaşgarlı Mahmut

D) Ahmet Yesevi

E) Ali Şir Nevai

Geçiş Dönemi'nde ortaya konan ve adı “Hakikatlerin Eşiği” anlamına gelen eser, Türk edebiyatının İslamiyet etkisindeki ilk ürünleri arasında yer alır.

2. Buna göre bu eserin yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bu eser, Yusuf Has Hacib tarafından yazılmıştır.

B) Bu eser, Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılmıştır.

C) Bu eser, Edip Ahmet Yükneki tarafından yazılmıştır.

D) Bu eser, Ahmet Yesevi tarafından yazılmıştır.

E) Bu eser, Hoca Dehhani tarafından yazılmıştır.

3. İslamiyet etkisinde köklü bir edebî gelenek oluşuncaya kadar verilen eserlerin yazı sistemi incelenirken, dönem sınırı olarak XIII. yüzyıl dikkate alınmaktadır. Bu bilgiler, aşağıdakilerden hangisinin duyurulmuş olabileceğini gösterir?

A) Arap ve Latin alfabelerinin kullanılması

B) Uygur ve Arap alfabelerinin kullanılması

C) Latin ve Kiril alfabelerinin kullanılması

D) Göktürk ve Uygur alfabelerinin kullanılması

E) Göktürk ve Arap alfabelerinin kullanılması

4. “Hakikatlerin Eşiği” anlamına gelen ve Edip Ahmet Yükneki tarafından yazılan eser aşağıdakilerden hangisidir?

A) Divânu Lügati’t-Türk

B) Dede Korkut Kitabı

C) Kutadgu Bilig

D) Divan-ı Hikmet

E) Atabetü’l-Hakayık

Bir araştırmacı, Geçiş Dönemi ürünlerini incelerken iki özelliği birlikte vurgulamıştır: Türklerin İslamiyet etkisinde köklü bir edebî gelenek kurmasından önceki ürünler olmaları ve bu ürünlerde iki farklı alfabenin görülmesi. Araştırmacı, bu özelliklerin dönemin hem tarihsel sınırını hem de yazı kültüründeki çeşitliliği belirlediğini ileri sürmüştür.

5. Bu bağlamda araştırmacının aşağıdakilerden hangisini duyurmuş olması beklenir?

A) Geçiş Dönemi eserlerinde yalnız Arap alfabesinin kullanılması

B) Geçiş Dönemi eserlerinde Uygur ve Arap alfabelerinin kullanılması

C) Geçiş Dönemi ürünlerinin XIII. yüzyıldan sonra da sürmesi

D) Geçiş Dönemi ürünlerinin XIV. yüzyıla kadar verilmesi

E) Köklü edebî geleneğin Geçiş Dönemi ürünlerinden önce oluşması

Geçiş Dönemi, Türklerin İslamiyet'i kabul etmeye başladığı yıllardan köklü bir İslamî edebî geleneğin oluştuğu zamana kadar uzanan bir eşik olarak değerlendirilir. Bu dönemde ürün veren sanatçılar, hem eski Türk yazı kültüründen gelen imkânlardan yararlanmış hem de yeni çevrenin alfabelerini kullanmıştır. Bu nedenle dönem, yalnızca kronolojik bir aralık değil, kültürel değişimin de göstergesidir.

6. Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İslamiyet'in kabulü, Geçiş Dönemi ürünlerinden sonra başlamıştır.

B) Geçiş Dönemi ürünleri XIII. yüzyıldan sonra verilmiştir.

C) Geçiş Dönemi eserlerinde Uygur ve Arap alfabeleri kullanılmıştır.

D) Geçiş Dönemi, köklü edebî gelenek oluştuktan sonra başlamıştır.

E) Geçiş Dönemi eserleri yalnız Arap alfabesiyle yazılmıştır.

"Hakikatlerin Eşiği" anlamını taşıyan bir eser, Geçiş Dönemi'nin öğretici ürünleri arasında anılır.

7. Bu sözle anlamı belirtilen eserin yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kaşgarlı Mahmud

B) Yusuf Has Hacib

C) Nizamülmülk

D) Ahmet Yesevi

E) Edip Ahmet Yükneki

Geçiş Dönemi ürünleri, Türklerin İslamiyet'i kitleler hâlinde kabul etmeye başlamasından sonra ortaya çıktı. Bu ürünler, İslamiyet etkisinde köklü bir edebî gelenek oluşuncaya kadar sürdü. Dönemin sınırı XIII. yüzyıl olarak gösterilir. Böylece bu eserler, eski Türk kültürü ile yeni edebî çevre arasında bir geçiş alanı oluşturdu.

8. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bu ürünler yalnızca İslamiyet öncesi kültürü yansıtır.

B) Bu ürünler yeni edebî çevreden bağımsız gelişmiştir.

C) Bu ürünler XIV. yüzyılda ortaya çıkmıştır.

D) Köklü edebî gelenek, bu ürünlerden önce oluşmuştur.

E) Bu ürünler, İslamiyet etkisindeki edebî geleneğe geçişi temsil eder.

Geçiş Dönemi eserleri, Türklerin İslamiyet'i kabul etmeye başladığı ve yeni bir edebî çevrenin oluştuğu süreçte ortaya çıktı. Bu dönemde yazıcılar, önceki kültür çevresinden gelen bir yazı sisteminin yanı sıra İslam medeniyetiyle ilişkili bir yazı sisteminden de yararlandı.

9. Buna göre bu dönemin eserlerinde kullanılan alfabeler aşağıdakilerden hangisidir?

A) Uygur ve Latin alfabesi

B) Yalnız Arap alfabesi

C) Yalnız Uygur alfabesi

D) Arap ve Latin alfabesi

E) Uygur ve Arap alfabesi

10. Yusuf Has Hacib'in 1069'da kaleme aldığı ve adı mutluluk kavramıyla ilişkilendirilen eser, Karahanlı dönemi yazılı kültürünün önemli ürünlerinden biridir. Buna göre bu eserle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Bu eser, Yusuf Has Hacib tarafından yazılan Atabetü'l-Hakayık'tır.

B) Bu eser, "Hakikatlerin Eşiği" anlamına gelen Atabetü'l-Hakayık'tır.

C) Bu eser, Edip Ahmet Yükneki tarafından 1069 yılında yazılmıştır.

D) Bu eser, "Mutluluk Veren Bilgi" anlamına gelen Kutadgu Bilig'dir.

E) Bu eser, Yusuf Has Hacib tarafından 1068 yılında yazılmıştır.

Cevap Anahtarı

1. B	2. C	3. B	4. E	5. B
6. C	7. E	8. E	9. E	10. D

Çözümler

1. “Hakikatlerin Eşiği” anlamındaki Atabetü’l-Hakayık, Edip Ahmet Yükneki tarafından yazılmıştır. Yusuf Has Hacib, Kutadgu Bilig’in yazarı olarak bilinir; bu nedenle en güçlü çeldirici olan A seçeneği doğru değildir.

2. Eserin “Hakikatlerin Eşiği” anlamı, Atabetü’l-Hakayık’ı gösterir; bu eser Edip Ahmet Yükneki tarafından yazılmıştır. Yusuf Has Hacib ise Kutadgu Bilig’in yazarıdır ve bu nedenle en güçlü çeldiricidir.

3. Dönem eserleriyle ilgili doğrudan yazı sistemi bilgisi, Uygur ve Arap alfabelerinin birlikte kullanıldığını bildirir. Göktürk, Latin ve Kiril alfabelerini içeren eşleştirmeler bu bilgiyle doğrulanmaz.

4. “Hakikatlerin Eşiği” anlamı ve Edip Ahmet Yükneki adı Atabetü’l-Hakayık’ı gösterir. Kutadgu Bilig aynı dönem içinde anılsa da farklı bir eserdir.

5. Araştırmacının iki alfabenin görülmesine ilişkin vurgusu, Uygur ve Arap alfabelerinin birlikte kullanıldığını gösterir. Yalnız Arap alfabesi ifadesi kapsamı daraltır; XIII. yüzyıl sınırının sonrasına taşınması ise dönem çerçevesini değiştirir.

6. Parça, dönemi hem İslamiyet etkisindeki köklü gelenekten önceki aşama olarak hem de iki alfabenin kullanıldığı kültürel eşik olarak tanımlar. Bu nedenle Uygur ve Arap alfabeleri bilgisi doğrudan desteklenir; diğer yargılar dönem sınırını veya alfabe kapsamını değiştirir.

7. E, “Hakikatlerin Eşiği” anlamındaki eserin yazarı olarak belirtilir. B Geçiş Dönemi içinde yer alan başka bir eserin yazarıdır; bu nedenle verilen anlamla eşleşmez. Diğer isimler de bu alıntıda belirtilen yazarlık ilişkisini karşılamaz.

8. Parça, ürünlerin İslamiyet’in kabulünden sonra ortaya çıktığını ve köklü gelenek oluşuncaya kadar sürdüğünü belirtir. Bu iki bilgi, ürünlerin eski kültür ile yeni edebî çevre arasında geçiş niteliği taşıdığını gösterir; diğer yargılar parçanın zaman ve ilişki düzenine aykırıdır.

9. Parçada iki farklı kültür çevresine ait yazı sisteminin kullanıldığı belirtilir. Kaynakta bu ikili Uygur ve Arap alfabeleri olarak verilir; tek alfabe veya Latin alfabesi içeren birleşimler doğru değildir.

10. D, verilen anlam, yazar ve tarih bilgilerinin birlikte işaret ettiği eserdir. B aynı dönemin başka eserine, E tarihin yanlış değerine, C yazarın değiştirilmesine, A ise eser-yazar ilişkisinin bozulmasına dayanır.

Bu soruları online çöz, sonucunu hemen gör: akillisoru.com/dene